

Medyaya Karşı

George Gerbner

Derleyen: Michael Morgan

Ayrıntı: 763
Ağır Kitaplar: 34

Medyaya Karşı
George Gerbner

Kitabın Özgün Adı
Against the Mainstream

İngilizce'den Çevirenler
Güneş Ayas & Veysel Batmaz & İsmail Kovacı

Yayıma Hazırlayan
Veysel Batmaz

Son Okuma
Damla Karadeniz

© Published by arrangement with
Peter Lang Publishing Inc.

Bu kitabın Türkçe yayım hakları
Ayrıntı Yayınları'na aittir.

Kapak Fotoğrafı
Ian McKinnel/Photographer's Choice/Getty Images Turkey

Kapak Tasarımı
Orhan Deliorman

Kapak Düzeni
Gökçe Alper

Dizgi
Hediye Gümen

Baskı
Kayhan Matbaacılık San. ve Tic. Ltd. Şti.
Davutpaşa Cad. Güven San. Sit. C Blok No.: 244
Topkapı/İst. Tel.: (0212) 612 31 85
Sertifika No: 12156

Birinci Basım: *İstanbul, 2014*

Baskı Adedi 1000

ISBN 978-975-539-799-3
Sertifika No.: 10704

AYRINTI YAYINLARI
Basın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.
Hobyar Mah. Cemal Nadir Sok. No.: 3 Cağaloğlu – İstanbul
Tel.: (0212) 512 15 00 Faks: (0212) 512 15 11
www.ayrintiyayinlari.com.tr & info@ayrintiyayinlari.com.tr

Medyaya Karşı

George Gerbner

Derleyen: Michael Morgan

“AĞIR” KİTAPLAR DİZİSİ

- KİTLE VE İKTİDAR
Elias Canetti
- İNSANLIĞIN MAHREM TARİHİ
Theodore Zeldin
- RUJ LEKESİ
Yirminci Yüzyılın Gizli Tarihi
Greil Marcus
- BİZİ 'BİZ' YAPAN HİKÂYELELER
Kendimizi Yaratma Üzerine Bir Deneme
William Lowell Randall
- MARKSİZM, AHLAK VE
TOPLUMSAL ADALET
R. G. Peffer
- İMPARATORLUK
Michael Hardt & Antonio Negri
- DİŞİPLİN
Askeri İtaat Üretiminin Sosyolojisi ve Tarihi
Ulrich Bröckling
- HEP YUVAYA DÖNMEK
Ursula K. LeGuin
- Ahlakî PROTESTO SANATI
Toplumsal Hareketlerde Kültür,
Biyografi ve Yaratıcılık
James M. Jasper
- KAMUSAL İNSANIN ÇÖKÜŞÜ
Richard Sennett
- CAZ KİTABI
Ragtime'dan Fusion ve Sonrasına
Joachim-Ernst Berendt
- KURTURLARLA KOŞAN KADINLAR
Vahşi Kadın Arketipine Dair Mit ve Öyküler
Clarissa Pinkola Estés
- CİNSELLİĞİN TARİHİ
Michel Foucault
- SEKS İSYANLARI
Toplumsal Cinsiyet,
Başkaldırı ve Rock'n'roll
Simon Reynolds & Joy Press
- SÜRÜDEN DEVLETE
Toplumsal Bağ Üzerine Psikanalitik Deneme
Eugene Enriquez
- ÇOKLUK
İmparatorluk Çağında Savaş ve Demokrasi
Michael Hardt & Antonio Negri
- BİR AHLAK KURAMI
Genel Etik & Bir Ahlak Felsefesi & Bir Kişilik Etiği
Agnes Heller
- MUTFAK SAVAŞI
Damak Zevkinin Jeopolitiği
Christian Boudan
- İKTİSADİ ADALET VE DEMOKRASİ
Rekabetten İşbirliğine
Robin Hahnel
- TARİH BOYUNCA KENT
Kökenleri, Geçirdiği Dönüşümler
ve Geleceği
Lewis Mumford
- AÇIKLAMALI DÜZÜLKE
Çok Boyutlu Bir Macera
Edwin A. Abbott
- METİN ÇÖZÜMLEMELERİ
Yasemin G. İnceoğlu & Nebahat A. Çomak
- Dişillik, Güzellik ve Şiddet Sarmalında
KADIN VE BEDENİ
Yasemin G. İnceoğlu & A. Kar
- AVRUPA FIKRİ
Anthony Pagden
- ÇİÇEKLERİN KÜLTÜRÜ
Jack Goody
- ORTAK ZENGİNLİK
Michael Hardt & Antonio Negri
KÜRESEL DÜNYA
George Ritzer
- KARANLIĞIN KÜLTÜRLERİ
Bryan D. Palmer
- SİYASAL BİLİNÇDİŞİ
Fredric Jameson
- TATLI ŞİDDET
Trajik Kavramı
Terry Eagleton
- ELEŞTİREL PSİKOLOJİ
Dennis Fox & Isaac Prilleltensky & Stephanie Austin
- FAŞİST İDEOLOJİNİN DOĞUŞU
Zeev Sternhell & Mario Sznajder & Maia Asheri

İÇİNDEKİLER

Giriş

George Gerbner'in İletişim Teorisine, Araştırmaya ve Toplumsal Eyleme Katkıları Üzerine 9
Michael Morgan

Bölüm 1: George Gerbner ile Röportaj 41
John A. Lent

Bölüm 2: Aydın Güven Gürkan ve George Gerbner 59
Veysel Batmaz

Kısım I

Erken Dönem Teorileri:

İletişimin Bir Disiplin Olarak İnşası

Bölüm 3: Genel Bir İletişim Modeline Doğru 69

Bölüm 4: Kitle İletişiminde İçerik Analizi ve Eleştirel Araştırma Üzerine 99

Bölüm 5: Kitle Kültürünün Meydan Okuması ve Eğitim 124

Bölüm 6: İletişimi Tanımlamak Üzerine: Bir Başka Görüş 137

Kısım II

Medya Çağında Eğitim:

Kurumsal Çatışmalar ve Sembolik Fonksiyonlar

Bölüm 7: Kitle İletişim Araçlarıyla Eğitime Dair Eğitim	145
Bölüm 8: Gazete Reklamlarında Eğitim	156
Bölüm 9: Öğretmen İmajı ve Gizli Müfredat	162

Kısım III

Kültürel Göstergelere Doğru:

Medya Kurumları ve İçeriği Üzerine İlk Çalışmalar

Bölüm 10: Aşk-İtiraf Dergilerinde Kapak Kızının Sosyal Anatomisi	191
Bölüm 11: Televizyonda Akıl Hastalığı: Sansür Üzerine Bir Çalışma	205
Bölüm 12: Savaş-Barış ve Basın: Çelişen Perspektifler	216
Bölüm 13: Habercilikte İdeolojik Açılımlar ve Politik Eğilimler.....	228

Kısım IV

Kültürel Göstergeler: Teori ve Yöntem

Bölüm 14: Kültürel Göstergeler: Üçüncü Ses.....	255
Bölüm 15: Televizyon ile Büyüme: Kültivasyon Perspektifi	281
<i>George Gerbner, Larry Gross, Michael Morgan ve Nancy Signorielli</i>	
Bölüm 16: Doğru Yolda İlerleme (Belki)	313

Kısım V

Bölüm 17: Televizyonla Yaşamak: Şiddet Profili	333
<i>George Gerbner ve Larry Gross</i>	
Bölüm 18: <i>Prime Time</i> 'da Ölüm	375
Bölüm 19: Medyada ve Medyayla Şiddet ve Terör	385
Bölüm 20: Bilim mi, Ayın Dansı mı?.....	411
Bölüm 21: Şiddet Karşıtı Kamu Hizmeti Anonslarında Gizli Mesaj.....	426

Bölüm 22: Kargaşa ve Terör Günlerinde Televizyon Şiddeti..... 436

Bölüm 23: Anaakımı Grafikleştirmek: Siyasal Yönelimlere
Televizyonun Katkısı 458

George Gerbner, Larry Gross, Michael Morgan ve Nancy Signorielli

Giriş
George Gerbner'in İletişim Teorisine,
Araştırmaya ve Toplumsal Eyleme Katkıları Üzerine
Michael Morgan

“Macarlar en düşünülemezini düşünür.”
 (“Hungarians think the darndest things.”)

New York Times Book Review'da
George Gerbner tanıtımının başlığı,
24 Ocak 1993

George Gerbner (1919-2005), elli yıla yayılan akademik ve profesyonel kariyerinde, yüzlerce makale ve araştırma raporu yazdı ve bir düzine kadar da temel iletişim kitabının editörlüğünü üstlendi. Teorileri, araştırmaları ve eylemleriyle iletişim sektörünü ve akademik hayatı çok derinden etkilemiş olmasına karşın, nedense bugün (2002) Gerbner'in yalnızca kendi yazdıklarını kapsayan tek bir kitap bile yok.¹ İşte elinizdeki bu kitabın doldurmaya çalıştığı anlamlı boşluk tam da bu.

Çok kaba fırça darbeleriyle, Gerbner'in yaşamını beş temel döneme ayırabiliriz:

1. Bu kitap, İngilizce ilk baskısı, Michael Morgan tarafından derlenen *Against the Mainstream: The Selected Works of George Gerbner* adıyla, Peter Lang yayınevi tarafından 2002 yılında George Gerbner'in sağlığında yayımlanan kitabın Giriş-Michael Morgan'ın Önsöz'ü dahil ilk 23 bölümünün çevirisidir. Metin içindeki köşeli parantez içerikleri ve [VB] ile belirtilen dipnotları Veysel Batmaz tarafından eklenmiştir.

- I) 1919-1939: Gerbner, Macaristan'daki yetişme döneminde gelecek vaat eden bir şair olarak, kırsal folklor çalışmalarına boğulmuş durumdadır ve yaklaşan savaşta Nazi saflarında askere alınmamak için ülkesini terk eder.
- II) 1939-1956: Amerikan vatandaşı olur ve paraşütçü olarak Amerikan ordusuna katılır; California'da gazetecilik ve yazarlık yapar; üniversiteyi eğitim bilimleri alanında bitirir ve lisansüstü eğitimini tamamlar.
- III) 1956-1964: Illinois Üniversitesi İletişim Araştırmaları Enstitüsü'nde doçent olarak çalışmalarını yürütür, teori inşasına yoğunlaşır ve medya kurumları ve içeriği üzerine çok sayıda araştırma yapar.
- IV) 1964-1989: Pensilvanya Üniversitesi'nin Annenberg İletişim Okulu'nda (Annenberg School for Communication, University of Pennsylvania) profesör ve dekan olarak kırk yıla yakın çalışır; televizyonun uzun dönemli ve geniş kapsamlı etkileri ve içeriği üzerine Kültürel Göstergeler Projesi'ni yönetir.
- V) 1989-2005: 1989'da 25 yıllık Annenberg İletişim Okulu dekanlığından ayrılır.
- 1989-1991: Kültürel Çevre Hareketi'nin (Cultural Environment Movement-CEM) kurucusu ve başkanı olur; bu hareket aracılığıyla medya politikaları ve uygulamalarını değiştirmeye yönelik küresel çapta bir aktivistler ve örgütler koalisyonu oluşturmaya çabalar. Bu çabası ölümüne kadar devam eder.
- 1994: Pensilvanya Üniversitesi'nden emekli olur.
- 1997: Temple Üniversitesi (Philadelphia) Bell Atlantic profesörü olarak akademik kariyerine devam eder.
- 1997-2004: CEM için uluslararası bir araştırmacılar grubu kurar ve çeşitli konferanslar, belgeler ve raporlar yayımlar.
- 2005: Aralık ayında Philadelphia kent merkezindeki evinde ölür.

Bu çok kısa özet, bu kitabın “Giriş” bölümünün ikinci kısmını oluşturan John Lent’in Gerbner ile yaptığı röportajla ete kemiğe bürünmüştür. Bu röportajda Gerbner, şair, folklor uzmanı, gazeteci, asker, öğretmen, akademisyen, araştırmacı, yazar, eylemci olarak ve daha nice kılıfta sürdürdüğü “ilginç hayatı ve akademik yolculuğu”nu ayrıntılarıyla anlatıyor.

Gerbner, hayatı boyunca, karşımıza farklı şapkalarla çıktı ve geniş bir yelpazeye uzanan çok sayıda araştırmaya imza attı. Kırk yıllık bir dönemde, ABD Ulusal Akıl Sağlığı Enstitüsü (NIMH), Film Aktörleri Birliği (Screen Actor’s Guild) ve UNESCO türünden belli başlı birçok kurum ve kuruluş tarafından finanse edilen kırka yakın araştırma yürüttü. Atina’da, Budapeşte’de, Kahire’de ve dünyanın başka üniversitelerinde misafir öğretim üyesi olarak dersler verdi. Çeşitli kurullarda bulundu ve Hindistan Kitle İletişim Enstitüsü’nden ABD’nin Amerika Gerçeğin Suistimalini Önleme Bürosu’na (Substance Abuse Prevention) kadar düzinelerce kuruma danışmanlık hizmeti verdi. Amerikan Kongresi’nin ve çeşitli kuruluşların oturumlarında uzman olarak tanıklığına başvuruldu. 1973’ten 1991 yılına dek, böyle bir görevi yürütme süresi en fazla üç yıl olmasına karşın, iletişim disiplininin en önemli yayını olan *Journal of Communication*’ın genel yayın yönetmenliğini üstlendi. Pensilvanya Üniversitesi Annenberg İletişim Okulu’ndaki (Annenberg School for Communication, University of Pennsylvania) 25 yıllık dekanlığı süresince, İletişim Teknolojileri ve Sosyal Politika, Çocukların Suistimali ve Medyadaki Doktor ve Avukatlar türünden birçok konu üzerine sayısız ulusal ve uluslararası toplantı organize etti ve bu toplantılarda bilim adamlarını, pratisyenleri, hukukçuları ve tanınmış şahsiyetleri bir araya getirdi. Dört ciltlik *Uluslararası İletişim Ansiklopedisi*’nin (*International Encyclopedia of Communication*, 1989) oluşturulmasına ön ayak oldu ve tamamlanmasını sağladı. Çok sayıda ödül kazandı ve çalışmaları üzerine Medya Eğitim Vakfı (Media Education Foundation, USA) ve diğer kuruluşlar tarafından dizi videolar ve dokümanter filmler çekildi.

Gerbner’in yukarıda saydığımız ve saymaya fırsat bulamadığımız nice çabasının iletişim alanında çok ciddi yansımaları oldu. Bununla birlikte bu kitabın ana eksenini bu yansımalarından oluşuyor. Bu kitabın temel amacı, ilk kez, George Gerbner’in akademik (ve popüler) alandaki yazılarını bir kitapta derlemek.

Her zaman böyle olmuş olmasa da, George Gerbner'in eserleri gitgide "eleştirel" olarak görülmeye başlanıyor. Bunda bir parça ironi duygusu da var. Çünkü kimi dönemlerde ve kimi çevrelerde Gerbner'in teorileri ve özellikle metodolojik yaklaşımı, eleştirel bir perspektifin *antitezi* olarak görülmekteydi. Bu algı, 1980'lerin ilk yıllarına özgü yanlış bir varsayıma dayanmıştı. Bu varsayıma göre ampirik araştırma yöntemlerinin kullanılmasının, her nedense, eleştirel bir duruşun kabul edilmesiyle çeliştiği ileri sürülmekteydi. Bugünün bilim çevrelerinde bu varsayıma dayanan ikirciklik büyük ölçüde ortadan kaybolmuş görülüyor. Tartışmalı olmakla birlikte, Gerbner'in çalışmalarının bu sağlıklı entelektüel gelişime hız kazandıran belli başlı faktörlerden birini oluşturduğu ileri sürülebilir.

ENTELEKTÜEL KÖKLER

1957 yılında Robert Merton, toplumsal araştırmalarda, bilgi sosyolojisinde ve kitle iletişiminde "Avrupa" ve "Amerikan" yaklaşımları arasındaki farkları nasıl gördüğünü yazmıştı. Örneğin, Avrupalı bilim adamları "bilgi"nin peşindeydi; Amerikalı meslektaşları ise "enformasyon"² toplamakla meşguldü. Avrupalılar toplumsal hareketlerin ideolojisini incelerken, Amerikalılar seçmenlerin fikirleriyle ilgilendiler. Avrupalılar, "güvenilirliğe" çok az önem vererek, ampirik olarak şüpheli yollardan "Çok Mühim Meseleler" ile ilgilenirken, Amerikalılar "güvenilirliğe" belirgin bir şekilde vurgu yaptılar ve sudan meseleleri anlamak için bile büyük bir ampirik³ hassasiyet geliştirdiler. Avrupalı bilim adamları tek başlarına (tahminen köhne tavan aralarında, şarap eşliğinde ve mum ışığı altında [veya Paris meyhanelerinde]) fikirlerin nasıl oluştuğuna dair anlaşılmasız teoriler üzerine tefekküre dalmışken,

2. "Information", Türkçeye bilişim, bilgi veya veri olarak da çevriliyor. Kanımızca tüm bu sözcükler "enformasyon" anlamını karşılamıyor. Latince kökü "biçimlendirmek" olan *informare*'den gelen *information*, yeni bir şeyler öğretmek yeniden biçimlendirmek demek; yani, "henüz bilgi olmayan" demek [VB].

3. "Empirical" görgül veya deneyci olarak da çeviriliyor. Biz "ampirik"i tercih ettik. Ampirizm, beş duyu ile toplanan verilerden yola çıkarak gerçekliğin açıklanması demek. Spekülatif (akılcılık da deniyor ama yanlış) çıkarımlara karşı, deney ve duyarımızla elde edilen enformasyonlardan ortaya çıkan enformasyonun elde edilme yolu. Bu enformasyon kullanışlı ve açıklayıcı hale geldikçe hafızada saklanır bir hal alarak "bilgi-knowledge" oluyor [VB].

Amerikalılar (tahminen laboratuvarlarında beyaz önlüklerini giymiş araştırma ekibi mensupları olarak) tutumları değiştirmeye ve davranışları etkilemeye yönelik basit modeller üzerinde titiz ve deneysel bir ekip çalışması içindeydiler. Avrupalılar o buğulu ve büyüü spekülatif kuramlarıyla şu sonuca varırlar: “Hiç olmazsa doğrudur.” Amerikalıların vardıkları sonuç, sıkıcı ve gerçekçi ampirik deneylerle elde ettikleri hipotez testleri ile, ‘*istatistiksel*’ olarak, “hiç olmazsa anlamlıdır”.

1950’lerde bile karikatür haline gelmiş, belki de hâlâ rastladığımız bu genellemelerin bugünkü coğrafi farklılıkları geçmişte olduğundan çok daha az keskindir. Gerbner ise, tarihsel varoluşunun bir sonucu olarak, her iki gelenek içinde yetişti ve şekillendi; fikirleri de her iki geleneği birden kucakladı (1982’de *Newsweek*’in ifade ettiği gibi, “onun metodolojisi, bilgince bir gözlemlerle, sıradan ayak işlerini ve ampirik hammaliyeyi birleştirmektedir”). Gerbner’in metodolojisi, farklı yollardan, her iki dünyanın en iyi yanlarını kuşattı (Kuşkusuz bu, kaçınılmaz olarak her iki dünyanın zayıf yanlarından da etkilenmesi gerektiği anlamına da gelir). Ampirik yöntemlerin kendine has gücünü kavramıştı (Böyle olmasa güçlü politik gruplar ve şirketler bu yöntemleri neden harıl harıl kullana dursunlar ki?). Bununla birlikte Gerbner ampirik yöntemler tarafından sınırlanmanın getireceği tehlikelerin de farkındaydı.

Sonuç olarak Gerbner’in çalışmaları farklı bilimsel geleneklerin canlı, yaşayan ve alışılmadık bir sentezidir. Bu verimli karışım birçok şekilde tezahür eder. Örneğin, yine Merton’a göre, Avrupalılar, seyircileri (dinleyicileri) “veri” olarak kabul eder ve onların sistematik analizini ihmal ederler; Amerikalılar için ise tersine, üstüne en çok eğilinmesi gereken unsur seyircilerdir, izleyicilerdir. Avrupalılar uzun dönemli büyük model ve kalıplarla meşguldür; Amerikan araştırmaları ise çoğu zaman tarihsel olmaktan uzaktır (*ahistorical*). Bütün bu boyutlar dikkate alındığında, Gerbner her iki aşırı uçtan da kaçınmış; ancak basitçe iki uç arasında rahat bir uzlaşma aramak yerine, dinamik bir şekilde yeni bir zeminde ilerlemek için, bu ikisini birbiriyle bütünleştirmeyi tercih etmiştir.

ÜÇ TEMEL DÖNEM

1956'da Gerbner şöyle yazmıştı: "Hoşa gitsin gitmesin, özgürlüğün yapısı *örgütlenmiş* çeşitliliktir." (İtalik vurgulama, cümlelerin orijinalinde de var, ileride kavram dallanıp budaklandıkça bunun anlamı daha açık hale gelecek ["The structure of freedom is *organized* diversity whether it pleases or not."]). Gerbner'in on yıllar boyunca bir akademisyen ve entelektüel olarak yürüttüğü çalışmaları tek bir cümleyle ifade etmek mümkün olsa, bu iş için en uygun cümle herhalde bu olurdu. Gerbner'in, farklı yollardan, bu cümlelerin çıkarımlarını geliştirdiği belli başlı üç entelektüel dönem saptayabiliriz.

George Gerbner, ilk olarak, 1950'ler ve 60'larda, dolaylı ya da dolaysız şekillerde ve mikro ve makro düzeylerde iletişim sürecine ilişkin çok boyutlu teorik modeller geliştirdi. Bu çalışmalar, yukarıdaki cümlede ifade edilen biçimiyle özgürlük ve örgütlenmiş çeşitlilik üzerine fikirlerinin oluşmasını ve zenginleşmesini sağladı. Bu dönemde, genellikle uluslararası çaplı içerik analizleri (örneğin "itiraf/confession" dergileri, film kahramanları vs) ve karşılaştırmalı medya kurumları araştırmaları yaptı. Bu çalışmalar 1970'ler ve 80'lerden sonraki ikinci döneme bir köprü oluşturdu. İkinci dönemde, Gerbner, Kültürel Göstergeler Projesi olarak bilinen uzun dönemli bir araştırma programı geliştirdi ve bunu [ölümüne kadar] yönetti. Özellikle televizyonun içeriği ve etkileri üzerine yoğunlaşan bir araştırma paradigması olarak geliştirdiği "Kültürel Göstergeler" aracılığıyla, "örgütlenmiş çeşitlilik" in olmadığı koşullarda bizleri nelerin beklediğini kavramımızı sağlayan muazzam miktarda ampirik kanıt sağladı. 1990'lardan başlayarak bugüne dek süren üçüncü dönemde ise Gerbner, kamuoyu grupları, akademisyenler, dernekler, profesyonel kurum ve azınlık kuruluşlarından oluşan yeni bir sosyal ve politik hareketin başında çalışmalarını sürdürdü [ne yazık ki, ölümüyle bu çaba sekteye uğramış durumda]. Bu hareketin amacı, kültürel çevreyi dönüştürerek sözü edilen çeşitliliği gerçekleştirmek ve hatta bu çeşitliliğin baskıcı değil özgürleştirici bir niteliğe kavuşmasını sağlamaktı.

1990'da, Gerbner, "araştırma nadiren düz bir çizgide ilerler" demişti (s. 249). Yukarıdaki kabataslak biyografi ise gerçekte olduğundan daha doğrusal bir bilimsel güzergâh izlenimi veriyor olabilir. Buna karşın, elinizdeki kitabın da gösterdiği gibi, Gerbner'in yol haritası yıllar boyunca incelendiğinde, hem geliş-

me hem süreklilik hem de tekrar tekrar ortaya çıkan yönlendirici temalar gözlenir; bugünden bakıldığında, her ne kadar çeşitlilik gösterse de Gerbner'in çalışmaları "doğal" ve tutarlı bir entelektüel ilerlemeyi yansıtır.

Gerbner'in çalışmalarının birçoğu ciddi tartışmalar yarattı. İyi ki de öyle oldu çünkü görmezden gelinse bu çok daha kötü olurdu. Bir röportajda Gerbner'in Closepet ve Tsui'ye söylediği gibi: "Çalışmalarınız hakkında hiç kimse yaygara koparmıyorsa, bir şey yapmıyorsunuz demektir." 1970'lerde örneğin, televizyon kanalları için çalışan kimi araştırmacılarla Gerbner arasında, onun, televizyondaki şiddet üzerine yaptığı çalışmaların bulguları ve yöntemi üzerine sıcak bir tartışma patlak vermişti. 1980'lerden bu yana, Gerbner'in televizyonun toplumsal kanaat ve inançlara [kültüre] etkisi (Gerbner bunu *kültivasyon analizi*⁴ olarak adlandırıyor) ile ilgili fikirleri ve yürüttüğü araştırmaların bulguları, akademik topluluğun içinde ve dışında, gerek olumlu gerek olumsuz biçimde, muazzam bir ilgi kaynağı olmayı sürdürüyor.

Peki Gerbner'in Kültürel Göstergeler paradigması ve medyanın etkileri hakkındaki "kültivasyon analizi" ne kadar etkili? 2000 yılı itibariyle "Kültürel Göstergeler Projesi ile İlgili Yayınlar"ın tam listesi hemen hemen 30 A4 sayfasını bulmaktadır. Bryant, esprili bir şekilde, kültivasyon çalışmalarının "neredeyse televizyon kadar her yerde hazır ve nazır" olduğunu söylemişti (1986, s. 231). Ayrıca Bryant, Amerikan üniversitelerindeki, 100'ün üzerinde "Kitle İletişim Araçları ve Toplum" dersi incelendiğinde, "kültivasyonun, derslerin yarısından fazlasında ayrıntılı olarak incelenen üç konudan biri" olduğunu ifade etmiş ve dahası "kitle iletişim uzmanlarının katkısı biçiminde sosyal psikoloji ve sosyoloji gibi alanların ders kitaplarına sızan ender konulardan birinin kültivasyon analizi" olduğunu ileri sürmüştü (s. 232). Gerbner'in teorileri çok açık bir şekilde kayda değer bir ilginin kaynağı oldu. Üstelik, bu ilginin nedeni sadece fikirlerinin kendisi de değildi. Gerbner'in kavramları

4. *Cultivate*, toprağı işlemek, yetiştirmek, ekmek, gübrelemek gibi anlamlara sahiptir. Kültür de bu kelime ile eşanlamlı. Türkiye'deki tek tük Gerbner çevirilerinde ve çalışmalarında "cultivation" kavramı "ekme" ya da "yetiştirme" olarak da kullanılıyor. Biz ise kavramın orijinalliği nedeniyle onu "kültivasyon" olarak bırakmayı uygun gördük ve Türkçe telaffuza uydurarak "kültivasyon" veya "kültive etmek" olarak çevirdik. Yeri geldikçe de "yetiştirme" olarak kullandık. Fiil olarak (cultivate) kullanıldığı durumlarda ise fiilin İngilizce metindeki kullanımına göre daha başka karşılıklar tercih ettik [VB].

“ambalajlaması” ve onları daha akılda kalıcı biçimde ve hatta çoğu zaman tekerleme biçiminde şekillendirme becerisi de ayrıca önemliydi (örneğin “risk oranları” [risk ratios] ya da Üç B: “blurring, blending, bending” [“bulanıklaştırmak, bellemek, bükme”] gibi).

Kültivasyonun basitleştirilmiş ve en sık rastlanılan versiyonu şu şekilde bir şeydir: “Çok televizyon izlemek insanları korkutur.” Bu tip bir açıklama, insanların popüler basında görmeyi umacakları türden bir açıklamadır; bununla birlikte gerek bilimsel makalelerde gerekse kitle iletişimi, sosyoloji ve psikoloji ders kitaplarında bu tip ifadeler çok rastlanır. Kültivasyon analizlerinin sonuçları çoğu kez hatalı bir şekilde “kültivasyon etkileri”ne isnat edilir. Bu, kültivasyonun tam da aşmaya çalıştığı bir varsayım, bir yetersizlik ve kültivasyonu etki varsayımıyla eşitleyen yarım yamalak ve talihsiz bir isnattır. İsterseniz, filmi geriye sarıp fikrin kaynağına doğru gidelim ve Gerbner’in erken dönem fikir ve teorilerinin kimi zengin yönlerini güncel tartışmalara yeniden katmayı mümkün hale getirilim.

KİTLE İLETİŞİMİ VE MESAJLAR

Gerbner kitle iletişiminin toplumsal ve kültürel sonuçları hakkındaki geleneksel söylemin içeriğini değiştirmeye çalıştı. Bu yolda giriştiği ilk mücadele, kitle iletişimini ikna ve propaganda araştırmalarından farklı bir şekilde değerlendiren yeni bir yaklaşım geliştirmesi ve ikna ve propaganda araştırmalarının bilimciliğinden ve pozitivisminden paçasını kurtarmasıydı. Daha sonra, kaynağını deneysel çalışmalardan alan medyadaki şiddet hakkında kamuda yaygın olan görüşlere de benzer eleştiriler getirdi. Ayrıca sanatsal nitelik, üslup, yüksek kültür-üşağı kültür karşıtlığı, seçici algı ve yargı ve yorumlar hakkındaki geleneksel kaygılar ve biçimsel estetik kategorilerden vazgeçilmesini savundu. Dikkatleri, mesaj *sistemlerinin* sergilenişine ve bir bütün olarak bu sistemleri oluşturan kurumsal yapılara çekmeye çalıştı. Elli yıl boyunca, yazdıklarının büyük kısmında, günün modası olan hâkim paradigmalara çatıştı. Ona göre, “işleri yürütmenin normal yolu” olarak yaygın bir şekilde kabul gören her varsayım, yaklaşım ve tarz tanım gereği şüphe ile karşılanmalıydı.

Erken dönem çalışmalarında, Gerbner, zamanındaki birçok iletişim bilimci gibi, ağırlıklı olarak “mesajlar”a yoğunlaştı; ancak, bunlara kimi karakteristik özellikler ve işlevler aşıladı. Mesajların,